

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az erkölcstan tanítása az egyetemen.

Waldapfel János cikke a *M. P.* 1918: 4. számában, úgy vélem, nagyon érdemes kezdés a köznevelés olyan irányában, melyet eddig egészen elhanyagoltunk. Az egyetem minden kara tulajdonképen egy-egy életpályára előkészítő szakintézet; bármily sokat és egybehangzóan beszélünk is arról, hogy «az egyetemi színvonal», az «egyetemi, tudományos képzettség» például a leendő orvos működésének *alapfeltétele*, mégis az a való, hogy mindent az egyetem ad az orvosnak, amire pályáján szüksége van; vagyis: amit kap, csak az egyetemtől kapja, tehát az orvosi kar nem más, mint orvosképző szakintézet. De nem kap meg a jelölt mindent, amire szüksége volna. Ismereteket, némi (nem kielégítő) gyakorlati képességeket igen; de hiányzik kiképzéséből egyebek között az életre való előkészítés erkölcsi része; nem részesül a nehéz, sok testi-lelki fájdalommal, sok erkölcsi kísértéssel járó hivatásra való olyan nevelésben, mely erkölcsi egyéniségét szilárddá tenné, megérlelné. Ha valamely fiatal orvos otthonában, gyermekségétől fogva olyan környezetben nőtt fel, melynek jó példája lelkét, jellemét egész életére kiformálta, erkölcsi *érzékét* megszilárdította — valószínűen nem fog erkölcsi hibákba esni, kiváltképen akkor, ha családja nemcsak tiszta erkölcsű, de művelt család is volt. Nem mondhatjuk el, hogy orvosi pályára kizárólag ilyen családokból lépnek fiatalok s mióta olyan sok nő hallgat karunkon, fokozódott annak a szüksége, hogy a hallgatók jellemét, erkölcsi tudását és erejét különös figyelemben részesítsük.

Tökéletesen igaza van Waldapfelnek abban, hogy minden pályának szüksége van erkölcstani előkészítésre, az erkölcsi, családi nevelésen kívül; hogy nem elég jó erkölcsűnek lenni, de tudatosan kell annak lenni s tudni kell számot adni magunknak arról, hogy mit miért tartunk erkölcsileg jónak vagy rossznak. Ezért az erkölcstant tanítani kell, magyarázni, az élet példáival megvilágítani; meg kell kedveltetni a fiatalsággal, megismertetni vele a magunk és mások etikai

megbírálásának szükségét, módját, alapjait. Ezért azt gondolom, hogy — mint Waldapfel is kívánja — minden szak, minden pálya növendékeinek külön kellene etikát tanítani; csak így válnék a tárgy vonzóvá, a hatás maradandóvá, a tanításnak az élet eshetőségeire való vonatkoztatásával. Azt a benyomást kelthetné ez a kíváncsi, mintha a különböző foglalkozások, állások, nemzetek vagy fajok szerint az erkölcsstan különböző volna; de nem jelenti ezt. Az európai ember erkölcsstana az, ami a négeré, a férfié mint a nőé, a művészé mint a kereskedőé, ahogy Paulsen mondja; — de egyik foglalkozás, egyik társadalmi osztály stb. egyebekkel tölti meg az általános erkölcsi törvények kereteit, mint a másik. Sőt az etikai elvek alkalmazása sem azonos, az etika egyikkel szemben szigorúbb, mint a másikkal; az erkölcsstan terjedelme és tárgyai sem egészen egyformák. Ezért tartom én azt *Moll Albert*tel ellentétben, hogy van külön «orvosi etika», bár jól tudom, hogy az általános erkölcsi törvények teszik ennek az alapját is.

Ha már most etikát tanítunk a valódi életre, nem mint elvont tudományt, hanem mint a helyes és tökéletes élet vezérfonalát, az erkölcsileg tiszta életfelfogás forrását, mely jogok gyakorlásában és kötelességek teljesítésében az orvos, a bíró, az iparos stb. akaratanak erősítője, önérzetének fentartója, nehézségek közt támogatója legyen: ki tanítsa ezt? Idegen tudós, valamely filozófus, ki otthon van az általános etikában, de kinek lelkét sohasem nyomták az illető foglalkozás gondjai? Ez lehetetlen. Minden hivatás ifjúságát a maga szakmabeli vezetőinek egyike, a gyakorlat embere, tehát pl. az orvostan hallgatóit csak valamely gyakorlati szak tanára vezetheti be az etikába, a gyakorlatra való előkészítésként. A tapasztalásnak, a való életből merített adatoknak, gondolatoknak bősége teheti ezt a bevezetést sikeressé s a hallgatókra nézve érdekessé.

Ez a meggyőződés vezetett engem már Waldapfel J. cikkének olvasása előtt arra, hogy bejelentsem a kolozsvári egyetem orvosi karának azt a szándékomat, melyet a kar helyeselt, hogy jövő téli félévtől fogva heti 1½ órán előadásokat tartok ily cím alatt: «*Orvosi etika. Előadások az orvosi élet helyes folytatásáról*». Magam kijelentettem, hogy nem vagyok hivatottabb erre más kartársamnál, csak az a szándékom, hogy ilyen előadások megkezdődjenek, hogy ezekkel — habár eleinte tökéletlenül — példát adjunk s ifjúságunkat etikai gondolkodásra szoktassuk. Egyetlen egy képesítésem e vállalt feladatra, — az irodalom ismeretén kívül, amit bárki megszerezhet — hogy hosszú ideig gyakorló orvos voltam s az orvosi életet ilyen szempontból élesen figyeltem. Az a reménységem, hogy ez a tárgy az előadások sorából — ha egyszer bele jutott — ezután sem fog kimaradni.

Nincs könnyebb, mint az ifjúság jobbjában érdeklődést kelteni a saját jövőjökre kiható általános tudnivalók iránt; sokszor panaszkoltam előttem hallgatóim némelyike, hogy milyen elhagyottnak érzik magokat etikai, orvos-társadalmi, gazdasági, szociális-orvostani irányító eszmék dolgában; magok érzik, hogy több *nevelésre* volna szükségök. Nem találnám az egyetem feladatával, az egyetemi élet hagyományos alapeszméivel, tanszabadsággal stb. ellenkezőnek, ha a szükségnek ezt a meglevő érzését kielégítenők, mindenik karon.

(Kolozsvár.)

Id. Imre József.

A leánygimnáziumi latin- és görögnyelvi tanítás.

A vall.- és közokt. min. 131,816/917. sz. a. kiadott rendeletében elvileg hajlandónak mutatkozott megvizsgálni és orvosolni azt a máris gyakran elhangzott panaszt, hogy a leányközépiszkolák, nevezetesen a leánygimnáziumi osztályok új. az 1916. évi július 14-én 86,100. sz. a. kelt rendelettel kiadott tanításterve — a tanórák magas száma és az elvégzendő anyag túlterhelő volta címén — kifogás alá eshetik és ezért, igen méltányosan, a tanítási terv revíziójára hívta fel az érdekelt tanári testületeket.

Végleges és a dolgok mélyére ható didaktikus megjegyzéseket ma még aligha tehetnénk, hiszen az anyagot eddig senkise taníthatta végig; legfeljebb konstrukcionális, szinte eleve is szemmel látható pontokhoz nyulhatunk. Egy ilyen ez a tagadhatatlanul fennálló túlterhelés, amellyel szemben éppen ellentétes irányú igényekkel áll az a hasonlóképp felülről is lefölezhető tény, hogy egyes tárgyak — nevezetesen a latin (és görög) — tanítása a nyújtott keretekben csak papiroson biztosíthat eredményt, amint ezt komoly szakemberek már eleve is aggódva hangoztatták.

E két széthúzó pont egyeztetésére törekszenek az alant következő javaslat és észrevételek, melyeket eredetileg egy testületi ülésre dolgoztam ki, de talán az ügy érdeke menti, ha ime a nagyobb nyilvánosság, esetleg a megvitatás elé terjesztem őket. Mindenesetre előre bocsátom, hogy semmi hajlam vagy elfogultság szálai, egyáltalán semmiféle szálak nem fűznek javaslatomhoz; egyszerűen: nem látok más célhoz vezető megoldást; a két divergens pontnak igényeit mérlegelve, szinte számtani kényszerűséggel kell ide jutni. Egyébként beterjesztett javaslatom eredeti formáján keveset, lényegén semmit se változtattam.

A mai óraterv szerint a latin tanításnak négy évfolyam alatt (V–VIII. osztály) heti 28 óra áll rendelkezésére. Ezzel szemben a tanítási terv célkitűzőse igen helyesen jelöli meg az irodalmi meg-